

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამა

ხელნაწერის უფლებით

ივლიანე ძნელაძე

ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და მისი ადგილი საერთაშორისო სისტემაში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი,
მაია კაპანაძე

პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
თბილისი, 0141, საქართველო
2023

სამეცნიერო ნაშრომი შესრულებულია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

მაია კაპანაძე - ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები:

1. **თამარ კიკნაძე** - პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
2. **ნანა გელაშვილი** - ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2023 წლის 14 ივლისს, 15:00 საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო პროგრამის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: 0141, თბილისი, ჩარგლის ქუჩა №73, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, აუდიტორია №305.

დისერტაციის სრული ტექსტის გაცნობა შესაძლებელია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი:

პეტრე მამრაძე - კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირ. პროფესორი.

შესავალი

კვლევის აქტუალურობა და საკვლევო პრობლემის სიახლე

XXI საუკუნეში მსოფლიო სამეცნიერო საზოგადოება დიდი ინტერესით სწავლობს ჩინეთის აღმასვლას და როლს საერთაშორისო სისტემაში. მეცნიერ-მკვლევართა დიდი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ჩინეთი მომავალში კიდევ უფრო ძლიერ საერთაშორისო სუბიექტად ჩამოყალიბდება და შესაბამისად, მისი ჰეგემონად ფორმირება გარდაუვალი გახდება.

დასავლელი მეცნიერების გარკვეული ჯგუფი მეტად სკეპტიკურია ჩინური მსოფლიო წესრიგის ფორმირების (სინოცენტრული წესრიგი) შესაძლებლობის განვითარებით და მიაჩნია, რომ ჩინური სახელმწიფოს აღმასვლა მხოლოდ დროებით მოვლენას წარმოადგენს. ეს მეცნიერები, რიგ მონაცემებზე დაყრდნობით, პროგნოზირებენ, რომ რამდენიმე წელში, პოლიტიკური და ეკონომიკური კუთხით, ჩინეთის პროგრესი შეჩერდება, რაც მის ჰეგემონად ჩამოყალიბებას შეაფერხებს.

ზემოთქმულ პოზიციას ძირითადად ჩინური წარმომავლობის მეცნიერ-მკვლევრები უპირისპირდებიან. მათი მრწამსით, ჩინეთი მონომოდალისტური ჰეგემონიზმისკენ არ მიისწრაფვის, არამედ მას სურს იმ ტიპის მრავალპოლუსიანი მსოფლიო წესრიგის ფორმირება, სადაც საერთაშორისო საზოგადოებაში ყველა ერის ხმა, მიუხედავად მათი სიძლიერისა თუ სტატუსისა, თანაბრად იქნება გაგონილი.

ჩინეთი, რომ მულტიპოლარიზმის მომხრეა სიახლეს არ წარმოადგენს, მაგრამ მნიშვნელოვანია იმის ცოდნა, რომ ჩინური მულტიპოლარიზმის ნარატივის ფესვები გადგმულია ანტიკური პერიოდის ჩინურ პოლიტიკურ-ფილოსოფიაში, სადაც ძირითად კონცეფციებს წარმოადგენდნენ: კანონი, ურთიერთპატივისცემა, მოვალეობა, დანაწილება, ჰუმანიზმი, ეთიკა და მორალის უზენაესობა.

XXI საუკუნეში ჩინეთის აღმასვლის მიმართ მზარდმა სამეცნიერო ინტერესმა დააყენა მისი სახელმწიფოებრივი იდენტობის მეცნიერულად დასაბუთების საჭიროება, თუმცა პრობლემის გარშემო არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის თვალსაჩინო რაოდენობის მიუხედავად, შეიძლება ითქვას, რომ საკითხი დღემდე არასისტემატიზებულია.

კვლევის მიზნები და ამოცანები

მიზანი:

- ❖ ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობისა და ამ იდენტობის მატარებელი სუბიექტის (ჩინეთის) ქცევის მახასიათებლების დადგენა საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში.

ამოცანები:

- ❖ იმპერიამდელ და იმპერიულ ჩინეთში სახელმწიფოებრივი იდენტობის ფორმირების ეტაპების კვლევა/ანალიზი.
- ❖ ანტიკური და თანამედროვე ჩინური ფილოსოფიური ტექსტებისა და პოლიტიკური დოქტრინების კვლევა/ანალიზი;
- ❖ ჩინური საერთაშორისო წესრიგის გამოვლენა/შესწავლა;
- ❖ ჩინეთის სტრუქტურული ანალიზი, საერთაშორისო ურთიერთობების სხვადასხვა თეორიის ჭრილში;
- ❖ ჩინური მახასიათებლების საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის ფორმირების შესაძლებლობის კვლევა/ანალიზი;
- ❖ ჩინური და დასავლური მსოფლმხედველობათა პოზიციების კვლევა/ანალიზი;
- ❖ ჩინეთის აღმასვლის განმსაზღვრელი ისტორიული გარემო-ფაქტორების კვლევა/ანალიზი;

- ❖ ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობის შესწავლის ოპტიმალური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის იდენტიფიცირება/აღწერა და ანალიზი.

ნაშრომის ძირითადი საკვლევი კითხვები:

- ❖ საიდან იღებს სათავეს ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა?
- ❖ რაოდენ დიდია კორელაცია ჩინურ სახელმწიფოებრივ იდენტობასა და ჩინეთის საერთაშორისო პოზიციონირებას შორის?
- ❖ რა როლი შეასრულა ჩინურმა ანტიკურმა პოლიტიკურმა-ფილოსოფიამ ჩინური სახელმწიფო იდენტობისა და მისი საერთაშორისო პოზიციონირების ჩამოყალიბებაში?
- ❖ არსებობდა თუ არა ჩინური საერთაშორისო წესრიგი?
- ❖ რა ეტაპზეა დღეს შესწავლილი ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობისა და მის საერთაშორისო პოზიციონირებას შორის ურთიერთკავშირი?
- ❖ არსებობს თუ არა ჩინური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია?
- ❖ რა გარემო-ფაქტორებმა განაპირობა თანამედროვე ჩინეთის საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში დაწინაურება?
- ❖ რატომ რთულდება ჩინეთისა და დასავლეთის (ევროკავშირის მაგალითზე) შეთანხმება რიგ მსოფლმხედველობით საკითხებზე?
- ❖ როგორი პოლიტიკური ფსიქოტიპის ტიპის ერია ჩინეთი?

ჰიპოთეზა I

XXI საუკუნეში საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში ჩინეთის სწრაფი აღმასვლის ფონზე, ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობისა და ამ იდენტობის მატარებელი საერთაშორისო სუბიექტის შესწავლის საჭიროება გაჩნდა, ლიბერალური საერთაშორისო წესრიგის ალტერნატივების გამოსავლენად. პარალელურად გააქტიურდა მუშაობა საერთაშორისო ურთიერთობების ჩინური თეორიის შექმნაზე,

მსოფლიო პოლიტიკაში თანასწორი „თამაშის წესების“ დამკვიდრების მზარდი მოთხოვნიდან გამომდინარე.

წამოყენებული პრობლემის (ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და მისი ადგილი საერთაშორისო სისტემაში) მიმართ მრავალწლიანი სამეცნიერო კვლევითი პრაქტიკა ამ დრომდე საკმარისი არ აღმოჩნდა საკითხის ფუნდამენტური შესწავლისთვის. მსოფლიო მეცნიერებაში კვლავ ჩნდება განცდა, რომ საკითხი დამატებით მეცნიერულ დაზუსტებებს საჭიროებს. ამ დანაკლისის შევსების რესურსს საერთაშორისო ურთიერთობების არადასავლური კრიტიკული თეორიები ფლობენ.

ჰიპოთეზა II

ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა ძველჩინური მსოფლადქმის, ფილოსოფიურ კატეგორიათა და საზოგადოების ფიქსირებული განწყობით ნაკარნახებ ქცევათა ერთობლიობას, უდროო და მარად აქტუალური ფსიქიკური მახასიათებლების ისტორიულ რეალიზაციას წარმოადგენს.

კვლევის მეთოდები

დისერტაცია ლიტერატურის ნარატიული და ისტორიულ-აღწერილობითი ანალიზის მეთოდს ეფუძნება, რაც შერჩეული წყაროების მთავარი შინაარსის აღწერასა და მათ შინაარსობრივ ინტერპრეტაციას გულისხმობს.

საკვლევი თემატიკის ნარატიული და ისტორიულ-აღწერილობითი ანალიზის მეთოდი იძლევა შესაძლებლობას ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობის გარშემო არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა შედარებით მარტივად, სისტემურად და ამავდროულად, სიღრმისეულად შეფასდეს. ამასთან, შერჩეული მეთოდებით შევძლებთ დავადგინოთ - ხარისხობრივად რა დონეზეა მსოფლიო მეცნიერებაში დისერტაციის საკვლევი თემა შესწავლილი.

დისერტაციის თემის გარშემო არსებული ლიტერატურის შესწავლისას გამოყენებულია, როგორც პირველადი, ასევე მეორეული წყაროები. პირველადი წყაროები მოიცავს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კომუნისტური პარტიის უმაღლესი თანამდებობის პირების განცხადებებს, ოფიციალურ დოკუმენტებსა და პოლიტიკურ დოქტრინებს, მათ შორის, ანტიკური ჩინური ტექსტების ინგლისურ და რუსულენოვან თარგმანებს.

ნაშრომში ასევე ვეყრდნობით შემთხვევისა და შედარებითი ანალიზის მეთოდს, რომელიც ძირითადად გამოყენებულია მესამე თავში - „ჩინეთ-ევროკავშირის მსოფლმხედველობითი სისტემები.“

თეორიული ჩარჩო

დისერტაციაში ლიტერატურის ნარატიული, ისტორიულ-აღწერილობითი, შემთხვევისა და შედარებითი ანალიზის მეთოდებით მოპოვებული შედეგები გაანალიზებულია ქართული სოციალური მეცნიერებების თეორიათა სისტემის - „ნოოლოგიის“ პრინციპებისა და მიდგომების გამოყენებით.

ჰუმანიტარული მეცნიერებების სფეროში ნოოლოგია ინდივიდის, ერისა და ცივილიზაციის ურთიერთმიმართებებს შეისწავლის და ცნობილი ქართველი ფსიქოლოგის, დიმიტრი უზნაძის „განწყობის თეორიის“ გაგრძელებას წარმოადგენს. უზნაძისეულ შედეგებზე დაყრდნობით, ნოოლოგიის ავტორმა, ემზარ ხვიჩიამ, ერთაშორისი განსხვავების ძირითადი ფსიქიკური მახასიათებლები გამოიკვლია, რომლებიც გადმოცემულია „ფსიქიკური სტიქიების“ (ნოოლოგიის ქვეთეორია) თეორიის სახით.

ნოოლოგიის მიხედვით, მსოფლიოში არსებობს ოთხი თვისებრივი ტიპის ერი, რომლებიც ერთმანეთისგან ყოფიერების მიმართ დამოკიდებულებით განსხვავდება (იხ. ცხრილი № 1; ერთა ფსიქიკური სტიქიების კლასიფიკაცია).

ფსიქიკური სტიქიები (ერები)	ფორმის მანია	ძლევის მანია	ცხრომის მანია	მართვის მანია
მოქმედება მოიაზრება	ფორმის ქმნის აქტად	ძლევის აქტად	ცხრომის აქტად	მართვის აქტად
ძირითადი სოციალურ-პოლიტიკური კატეგორიები	მოვალეობა (ჯერარსი)	თანასწორობა	თავისუფლება	თანხმობა
დამოკიდებულება უცხოსადმი	მიუღებლობა	ნიველირება	დამშვებლობა	მომთხოვნელობა
ერთა თვისებრივი ტიპების დასახელებები	მოვალეობის აპოლოგიის კლასი	თანასწორობის აპოლოგიის კლასი	თავისუფლების აპოლოგიის კლასი	თანხმობის აპოლოგიის კლასი
ექსკლუზიური სოციალურ-პოლიტიკური პარადიგმები:	ნაციონალ-სოციალიზმი, ცენტრალიზმი, წარმოების სექტორის პრიმატი	კომუნიზმი, სამხედრო სექტორის პრიმატი	ლიბერალიზმი, საბაზრო-ფინანსური სექტორის პრიმატი	ოპტიმალიზმი - ნოტიპური მულტიმოდალიზმი

ცხრილი №1 ერთა ფსიქიკური სტიქიების კლასიფიკაცია.

ნოოლოგიის მიგნებები დედუქციური ანალიზის შედეგია და როგორც აღინიშნა, დაფუძნებულია „განწყობის თეორიაზე“, რომელიც ფართო სამეცნიერო წრეებში აღიარებულია სანდოდ და საიმედოდ. დ. უზნაძემ მისი შედეგები უცვლელ გარემოში ფსიქოლოგიური ექსპერიმენტების, ცდებისა და ტესტირებების მრავალჯერ გამოყენებით მიიღო.

ხაზგასასმელია, რომ კვლევით პრაქტიკაში ნოოლოგიის გამოყენებასა და შესწავლას რამდენიმე წლიანი სასემინარო, ჯგუფური და ინდივიდუალური

სამუშაოები ეთმობოდა სამეცნიერო კვლევით ორგანიზაციაში - „საერთაშორისო პოლიტიკის კვლევისა და პროგნოზირების ცენტრი.“

თემის დამუშავების დროს გამოყენებული მეთოდოლოგია

„ნოოლოგიასთან“ ერთად, ნაშრომში გამოყენებულია „კულტურული ჰეგემონიის“, „ძალის გადაცემის“, „კომპლექსურობის“, „ცივილიზაციური სახელმწიფოს“, „Global IR“-ის, „ვორლდიზმის“ და „ცისქვეშეთის“ თეორიები. ნაშრომი კონცეპტუალურად ეყრდნობა საერთაშორისო ურთიერთობების ე.წ. მესამე სამეცნიერო დებატის გამოძახილს, რომელიც მიმართულია საერთაშორისო ურთიერთობების დომინანტური სკოლების მეცნიერული ალტერნატივების ძიებაზე.

კვლევის საგანი და ობიექტი

კვლევის საგანია - ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის განსაზღვრა და მისი ოპტიმალური საერთაშორისო ფუნქციის დადგენა.

კვლევის ობიექტი - ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის პოლიტიკურ-ფილოსოფიური და ფსიქიკური ასპექტებია.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე

ქართულ აკადემიურ სივრცეში ნაშრომის მეცნიერული სიახლე განპირობებულია შემდეგით:

- ❖ პირველად საკვლევი თემის მრავალკომპონენტურობის გათვალისწინებით, ისტორიულ-აღწერილობითი და ლიტერატურის ნარატიული ანალიზის მეთოდების გამოყენებით, ნაჩვენებია ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და მისი გავლენა ჩინეთის ხედვის ფორმირებაზე საერთაშორისო ურთიერთობების (პროცესების) მიმართ;

- ❖ პირველად ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის თეორიულ-კონცეპტუალური ასპექტების შესწავლით, კერძოდ, ლეგისტური, კონფუციანური და სხვა სკოლების შეხედულებათა შეჯერებით, გამოკვლეულია მათი როლი ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის განსაზღვრაში. ასევე, მსოფლიო მეცნიერებაში ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის თემის დამუშავების დონე;
- ❖ „ცისქვეშეთის“ კონცეფციის და მასთან დაკავშირებული ისტორიული პერიოდების ანალიზით, გამოიკვეთა, რომ ის ლიბერალური საერთაშორისო წესრიგის ალტერნატივას წარმოადგენს.
- ❖ ჩინეთ-ევროკავშირის ურთიერთობების განსხვავებული კონცეპტუალური და მეთოდოლოგიური მიდგომების ანალიზით, დასტურდება, რომ არსებული ფორმით („14+1“ ფორმატი, „5+1“ პლატფორმა, „სარტყელი და გზის“ პროექტი, ჩინეთის მოთოკვის პოლიტიკა, 2020 წელს ევროკომისიის განცხადება, განსაკუთრებით ევროკავშირის, როგორც პოსტ-სუვერენული გაერთიანების და ჩინეთის ერი-სახელმწიფოს სტრატეგიული ხედვების შეუთავსებლობა) მათი ურთიერთობათა წარმატებული განვითარება ნაკლებად შესაძლებელია.
- ❖ ჩინეთის აღმასვლის სტრუქტურული ანალიზისას ანტონიო გრამშის „კულტურული ჰეგემონიის თეორიის“ და მის შესახებ ცალკეული მკვლევრების (რ. კოქსი, ლ. ადამსონი და სხვა) შეხედულებათა შეჯერებით, დასტურდება, რომ ჩინეთის მსოფლიო ჰეგემონიის როლში წარმოდგენა დამოკიდებულია არამხოლოდ ეკონომიკისა და სამხედრო პოტენციალის დონეზე, არამედ მასთან ერთად სახელმწიფოს კულტურული და მსოფლმხედველობითი მახასიათებლების პოსტულატების საყოველთაო აღიარებაზე.
- ❖ ანტიკური ჩინური პოლიტიკური-ფილოსოფიის ტექსტების „ცინხუას სკოლის“ კვლევის მეთოდებზე დაყრდნობით, შემუშავდა თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების ანალიზის მეთოდის ჩინური მიდგომების ცხრილი.

- ❖ საკვლევი თემის შესწავლა-ანალიზის პროცესში, ნოოლოგიის, როგორც თეორიათა სისტემის მიერ შემოთავაზებული პრინციპებისა და მიდგომების გამოყენების საფუძველზე, დასტურდება, რომ ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და მისით განსაზღვრული მსოფლმხედველობა ერთა ფორმის მანიის კლასის დამახასიათებელი პარადიგმების შედეგად ჩამოყალიბდა.

კვლევის თეორიულ - პრაქტიკული მნიშვნელობა:

- ❖ სადისერტაციო ნაშრომი ხელშეუწყობს ქართული პოლიტიკური მეცნიერებებისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დარგის განვითარებას. გავლენას მოახდენს საქართველოში ჩინეთის შემდგომი კვლევის აქტუალიზაციის პროცესზე. ნაშრომის ფარგლებში წარმოჩენილი საკითხები დაეხმარება პრობლემით დაინტერესებულ მკვლევრებსა და სტუდენტებს გაეცნონ ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის, ჩინეთის საერთაშორისო ქცევისა და ჩინური მსოფლიო წესრიგის შესახებ არსებულ კვალიფიციურ სამეცნიერო ლიტერატურას.
- ❖ ნაშრომი ასევე დაეხმარება საქართველოს სახელმწიფო სტრუქტურებს ჩინეთთან ურთიერთობების ოპტიმიზაციის საკითხების კვლევისას.
- ❖ ნაშრომში წარმოდგენილი მასალები, დასკვნები, საერთაშორისო ურთიერთობების სამეცნიერო კვლევის ინოვაციური მეთოდები, შესაძლებლობას იძლევა მომზადდეს სრული აკადემიური სასწავლო კურსი, ჩინეთის სახელმწიფო იდენტობისა და მისი საერთაშორისო პოზიციონირების თაობაზე (2022 წელს ამ საკითხს დაეთმო მოკლე სალექციო კურსი საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს „ლევან მიქელაძის სახელობის კვლევით და სასწავლო ინსტიტუტში“).

სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა

- აშშ-ს „ნოტრ-დამის“ უნივერსიტეტის პოლიტიკის მეცნიერებების ასოცირებული პროფესორის, ვიქტორია ტინ-ბორ ჰუის მონოგრაფიაში - „ომი და სახელმწიფო ფორმირება ანტიკურ ჩინეთსა და ადრეული ხანის მოდერნისტულ ევროპაში“ გამოვლენილია ჩინურ ადრეულ დინასტიებში სახელმწიფოებრივი ნიშნების არსებობის ისტორიული ფაქტები. ავტორის შეფასებით, ჩინურ ადრეულ დინასტიებსა და სამეფოებში გამოკვეთილად არსებობდა თანამედროვე ცენტრალიზებული მართვისა და სახელმწიფოებრივი ადმინისტრირების სისტემები, რაც სამეფოს, დინასტიისა და თანამედროვე სახელმწიფოს შორის სხვაობას მინიმუმამდე ამცირებს.
- სამეცნიერო სტატიაში - „რასის, კულტურისა და სახელმწიფოს ადგილი ჩინურ ნაციონალურ იდენტობაში: ჰანი, ჰუა თუ ჭუნგკუო? -წარმოდგენილია ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მონაცემები ჩინური იდენტობის მთავარი განმსაზღვრელი მახასიათებლების შესახებ. შესწავლილია ჩინური სახელმწიფო იდენტობის ფორმაციაზე ზეგავლენის მომხდენი ცნებები: „ჰანი,“ „ჰუა“ და „ჭუნგკუო“.
- ძველჩინურ პოლიტიკურ-ფილოსოფიურ ტრაქტატში - „შანის ოლქის მმართველის წიგნი“ (ძვ. წ. IV სს) - გადმოცემულია პირველი ჩინური იმპერიის სახელმწიფოებრივი მოწყობის მოდელი, ძლიერი მმართველის მორალურ-ეთიკური მახასიათებლები და ეკონომიკურ პროცესებში სახელმწიფოს თანამონაწილეობის პრინციპები. ტრაქტატის მიხედვით, ჩინური სახელმწიფო ადმინისტრირების მოდელი უნდა ეფუძნებოდეს ცენტრალიზმსა და კანონის წინაშე ყველას თანასწორობის პრინციპს. აღსანიშნავია, რომ კონფუციანიზმთან ერთად, „შანის ოლქის მმართველის წიგნმა“ ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობის ფორმირებაზე მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინა.

- ოჰაიოს ეიკრონის უნივერსიტეტის ისტორიულ მეცნიერებათა ასოცირებული პროფესორი, განგ ჟაო (Gang Zhao) მის სტატიაში - „ჩინეთის გადააზრება: იმპერიული ცინის იდეოლოგია და თანამედროვე ჩინური ნაციონალური იდენტობის აღმასვლა მეოცე საუკუნის დასაწყისში“ - აღწერს ჩინური სახელმწიფოს ფორმირების ისტორიული ეტაპებისა და ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის შესახებ პირველადი წყაროების შესახებ დოკუმენტურ მასალას.
- ჟანგ ვეივეის (Zhang Weiwei) წიგნი - „ჩინეთის ტალღა: ცივილიზაციური სახელმწიფოს აღმასვლა“ - მიჩნეულია ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობის კვლევის ერთ-ერთ გამორჩეულ ნაშრომად. ავტორმა აკადემიურ სივრცეში ჩინური ერი-სახელმწიფოს მისეული ინტერპრეტაცია დაამკვიდრა ცივილიზაციური სახელმწიფოს თეორიის სახით. ვეივეის თანახმად, ჩინეთი ერი-სახელმწიფოს კატეგორიას სცდება, რადგან ის დღემდე ერთადერთ განგრძობით ცივილიზაციას წარმოადგენს. ეს ნიშნავს იმას, რომ ჩინეთი მის წარსულთან დღემდე უწყვეტ ბმაშია, შეუძლია საკუთარი პოლიტიკური და მორალურ-ეთიკური სტანდარტების წარმოება. ამ ლოგიკით, ჩინეთი ყველა საერთაშორისო სუბიექტისგან გამოირჩევა სახელმწიფო მოწყობისა და სოციო-პოლიტიკური მოდელით, შესაბამისად, ეს გარემოება გასათვალისწინებელია საერთაშორისო ურთიერთობებში, განსაკუთრებით ქვეყნებს შორის დიპლომატიური კორესპონდენციისას.
- წიგნი „როდესაც ჩინეთი იბატონებს მსოფლიოზე“- საინტერესოა იმ კუთხით, რომ დასავლელი მკვლევრის მიერ ჩატარებულია კვლევა ჩინეთის სახელმწიფოებრივი იდენტობის ფორმირების თაობაზე. ავტორი იზიარებს პოზიციას ჩინეთის, როგორც ცივილიზაციური სახელმწიფოს არსებობის შესახებ, რასაც სხვადასხვა თეორიული მონაცემებით ამყარებს. ავტორი ასევე შეისწავლის კონფუციანიზმის ზეგავლენას ჩინურ სახელმწიფოებრივ იდენტობაზე.

- აღმოსავლეთ აზიის საერთაშორისო ურთიერთობებისა და ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის მკვლევრის ფენგ ჟანგის სტატიაში - „კონფუციანისტური საგარეო პოლიტიკის ტრადიციები ჩინურ ისტორიაში“ - კრიტიკულად განხილულია, რამდენად იყო და დღემდეა ჩინეთის საგარეო პოლიტიკა კონფუციანურ იდეებზე დაფუძნებული. ფ. ჟანგის სტატია განსაკუთრებით ღირებულია იმ ფონზე, როდესაც კონფუციანიზმისა და ჩინური საგარეო პოლიტიკის კორელაციაზე აკადემიური ნაშრომების რიცხვი თანამედროვე აკადემიაში არც თუ ისე მაღალია.
- საერთაშორისო ურთიერთობების პროფესორი და ვაშინგტონის „ამერიკული უნივერსიტეტის“ აზიის სწავლების კვლევის საბჭოს თავმჯდომარე ცუაშენგ ჟაოს სტატიაში - „კონფუციანიზმის გავლენა ჩინურ პოლიტიკასა და საგარეო კურსზე“-განალიზებულია კონფუციანიზმისა და თანამედროვე ჩინური საგარეო პოლიტიკის თავსებადობის საკითხი. ავტორის მტკიცებით, ჩინურ საგარეო პოლიტიკაში კონფუციანიზმი კვლავ აქტუალურია.
- როჯერ ამესის და ჰენრი როსერმონტის „კონფუციის ანალების ფილოსოფიური თარგმანი“ და ნი ფეიმინის „გააზრებები კონფუციის ანალებზე“ წარმოადგენენ ფილოსოფოსი კონფუციის მოღვაწეობის შესახებ არსებული რჩეული ტექსტების, იგივე - „ანალების“ ინგლისურენოვან თარგმანებს. აღსანიშნავია, რომ ორივე წიგნს თან ერთვის ჩინურ სიტყვათა და ტერმინთა განმარტებანი, რაც მნიშვნელოვნად აადვილებს უძველესი ჩინური კონცეფციების გაანალიზების პროცესს.
- ამერიკელი და ჩინელი მკვლევრების, ჯონ იკენბერისა, ვანგ ჯისისა (Wang Jisi) და ჟუ ფენგის (Zhu Feng) კომპილაციურ ნაშრომში - „ამერიკა, ჩინეთი, და მსოფლიო წესრიგისთვის ბრძოლა“ - გადმოცემულია ექვსი ამერიკელი და ამდენივე ჩინელი მკვლევრის პოზიცია ჩინური ცივილიზაციის თავისებურებებისა და რეგიონული წესრიგის შესახებ. ნაშრომში განხილულია ჩინურ იმპერიულ წესრიგზე გავლენის მქონე იდეები - დაოიზმი, კონფუციანიზმი და ლეგიზმი.

- დენვერის უნივერსიტეტის ჯოზეფ კორბელის სახელობის საერთაშორისო ურთიერთობების სკოლის პროფესორი სუმენ ჟაოს ნაშრომში - „ჩინური მსოფლიო წესრიგის გადააზრება: იმპერიული ციკლი და ჩინეთის აღმასვლა“ - შესწავლილია სინოცენტრული მსოფლიო წესრიგის ისტორიული მახასიათებლები. ნაშრომში გაერთიანებულია სხვადასხვა მკვლევრის პოზიცია ჩინური საერთაშორისო წესრიგის ძირითადი ნიშან-თვისებების თაობაზე.
- იასეკ კუგლერისა და აბრამო ფ. კენეტ ორგანსკის სტატიაში - „ძალის გადაცემა: რეტროსპექტივისა და პერსპექტივის შეფასება“ გაანალიზებულია საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში ჰეგემონი სახელმწიფოს უკუსვლა და ახალი ჰეგემონის ფორმირების ეტაპები. სტატია ეხმაურება საერთაშორისო სისტემაში ჩინეთის აღმასვლის სტრუქტურულად შესწავლის საჭიროებას.
- ნაშრომში - „არც ისე მარტივია: კომპლექსურობის თეორია და ჩინეთის აღმასვლა“- განხილულია საერთაშორისო სისტემა „კომპლექსურობის თეორიის“ ჭრილში, რომლის მიხედვითაც სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობები წარმოადგენს მრავალ ურთიერთდამოკიდებულ ელემენტთა სრულ სისტემას. ამ თვალსაზრისით, ნაშრომში საერთაშორისო სისტემაში ჩინეთის პოზიციონირებისა და პროგნოზირების ინოვაციური გზებია გამოვლენილია.
- ანტონიო გრამშის „საპრობილის ჩანაწერები“ საინტერესოა იმ კუთხით, რომ მასში დიდი ყურადღება ეთმობა კულტურას, როგორც ძალაუფლების დამყარების ერთ-ერთ ფორმას. კულტურული მარქსიზმის განვითარების გარდა, ა. გრამშის კონცეფციებმა ასევე განავითარა დარგთაშორისი კვლევის მიმართულებები, მათ შორის, საერთაშორისო ურთიერთობებზე დაკვირვების მეთოდები. ა. გრამშის კონცეფციებიდან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კულტურული ჰეგემონიის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და ისტორიული ბლოკის ცნება, რადგან მათზე დაყრდნობით შესაძლებელია ჩინეთის აღმასვლის არაორდინალურ და ამავედროულად, მეცნიერული ანალიზი.

- ვაშინგტონის ამერიკული უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობების ინდური წარმოშობის პროფესორი, ამიტავ აჩარიას (Amitav Acharya) ნაშრომებში - „გლობალური საერთაშორისო ურთიერთობები (სუ) და რეგიონული სამყაროები“ⁱⁱ და “ლიბერალური ჰეგემონიის შემდეგ: მულტიპლექსური მსოფლიო წესრიგის დაწყება“ - წამოჭრილია არსებული „დასავლურ-ცენტრული“ მსოფლიო წესრიგის დაძლევის გზები. ა. აჩარიას აზრით, საერთაშორისო ურთიერთობები ახალ მოდელზე გადასვლას საჭიროებს, რომელიც არა ერთი „სამყაროს“ ინტერესების გატარებაზე იქნება მიმართული, არამედ პლურალისტური უნივერსალიზმის პრინციპს დაეფუძნება.
- სოციოლოგიური მეცნიერებების პროფესორის სალვატორე ბაბონეს სტატიაში - „ჩინეთის სერიოზულად მიღება: რელატიურობა, ტიანქსია და საერთაშორისო ურთიერთობების ჩინური სკოლა“. გაანალიზებულია საერთაშორისო ურთიერთობების „ჩინური სკოლის“ განვითარების ეტაპები და პერსპექტივები. ნაშრომში გამორჩეულად დიდი ინფორმაციაა შეჯამებული ჩინური ანტიკური ფილოსოფიის მკვლევართა შრომების შესახებ, რაც დისერტაციის საკვლევი თემატიკის თაობაზე განსხვავებული პოზიციების შეჯერების საფუძველს იძლევა.
- იოსეფ ლაპიდის 1989 წლის სტატიის - „მესამე დებატი: საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის პერსპექტივები პოსტ-პოზიტივიზმის ეპოქაში“ - გამოქვეყნების შემდეგ საერთაშორისო ურთიერთობათა დისციპლინაში ერთმნიშვნელოვნად გააქტიურდა რეალიზმის, ლიბერალიზმისა და სტრუქტურალიზმის მიმართ კრიტიკული განწყობები. ი. ლაპიდის სტატიამ დასავლეთში მეცნიერული დისკურსი წამოიწყო საერთაშორისო ურთიერთობების ისეთი ენდემური თეორიების განვითარების საჭიროების თაობაზე, რომლებიც ღია კონკურენციას გაუწევდნენ საერთაშორისო ურთიერთობების დომინანტურ სკოლებს.

- ჩინელი პროფესორის, ცინ იაცინის სტატიაში - „საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის განვითარება ჩინეთში“ - რაოდენობრივ მონაცემებზე დაყრდნობით გადმოცემულია ჩინეთში საერთაშორისო ურთიერთობების დარგის შესწავლის სამი განსხვავებული სტადია. ავტორის გამოკვლევებით დადგინდა, რომ ჩინეთში 1978-1990 წლებში საერთაშორისო ურთიერთობები მხოლოდ მარქსიზმ-ლენინიზმ-მაოიზმის თეორიული პერსპექტივის ჭრილში განიხილებოდა. 1991-2000 წლების პერიოდში ჩინეთში დაიწყო დასავლური საერთაშორისო ურთიერთობების სკოლების „შემოდინება“. 2007-2022 წლებში კი ჩინეთში დასავლური თეორიებისგან დაშორების ტენდენცია შეინიშნება.
- „ანტიკური ჩინური აზროვნება, თანამედროვე ჩინური ძალა.“ მოცემულ წიგნში განხილულია, თუ რა ინტელექტუალურ რესურსს ფლობს ამჟამინდელი ჩინეთი, რათა განავითაროს ჩინური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია. წიგნში გადმოცემულია „ცინხუას სკოლის“ ინოვაციური მეთოდები, რომელიც გულისხმობს ანტიკური ჩინეთის ფილოსოფიური ტექსტების გადააზრებას, ჩინური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის შექმნის მიზნით.
- წიგნში - „ცისქვეშეთი: ტიანქსიას სისტემა შესაძლო მსოფლიო წესრიგისთვის“ - წარმოდგენილია მსოფლიო წესრიგის ალტერნატიული მოდელი ანტიკური ჩინური „ცისქვეშეთის“ კონცეფციაზე დაყრდნობით. ზოგიერთი მკვლევრის აზრით, წიგნში წამოჭრილი იდეების მიმართ განსაკუთრებით დიდ დაინტერესებას ხედავენ ჩინეთის კომუნისტური პარტიის მხრიდან.
- ელ ეიჩ ემ ლინგის მონოგრაფიაში - „მსოფლიო პოლიტიკის დაო (გზა)“- საუბარია ლიბერალური საერთაშორისო წესრიგის ალტერნატიული მოდელის ინიცირების პროექტზე, ე.წ. ვორლდიზმზე. ავტორის აზრით, არსებული საერთაშორისო წესრიგი მხოლოდ რამდენიმე სახელმწიფოს (იგულისხმება დასავლური ქვეყნები) მსოფლმხედველობრივ პრინციპებს ემსახურება, სადაც იგნორირებულია სხვა ქვეყნების განვითარების სპეციფიკურობა. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, რომ

პოსტ-ვესტფალიურ წესრიგში გათვალისწინებულ იქნას არადასავლური ქვეყნების ინტერესები.

- ქართველი მეცნიერის ემზარ ხვიჩიას მონოგრაფიაში - „ნოოლოგია, თვითკმარი არსებობის ლოგიკა, საზოგადოების თვითორგანიზაციისა და ცვლის კანონები“ - წარმოდგენილია ანთროპოლოგიის, ფილოსოფიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის უახლესი შედეგები. ნოოლოგია დ. უზნაძის „განწყობის თეორიის“ უფრო კომპლექსური და მულტიდისციპლინური გაგრძელებაა. აღსანიშნავია, რომ ნოოლოგიის ფარგლებში შემოთავაზებულია ერთა კლასიფიკაციის ინოვაციური სისტემები მათი ძირითადი ფსიქიკური პარამეტრების მიხედვით, რაც მას აქცევს საერთაშორისო ურთიერთობების პირველ ქართულ კრიტიკულ თეორიად.

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა

წარმოდგენილი დისერტაცია შედგება შესავლის, ოთხი თავის (160 გვერდი), დასკვნისა (7 გვერდი) და ბიბლიოგრაფიისაგან (12 გვერდი).

თავი I. ჩინელი ერის გაგება და ხედვა საერთაშორისო ურთიერთობებისადმი

ქვეთავები:

- 1.1 ჩინური სახელმწიფოებრიობის თეორიულ-მეთოდოლოგიური და ისტორიული მახასიათებლები
- 1.2 კონფუციანური ცივილიზაციური სახელმწიფოს არსი და მისი საერთაშორისო წესრიგის თავისებურებები
- 1.3 ჩინეთის აღმასვლის სტრუქტურული ანალიზი (სამი კრიტიკული თეორიის მაგალითზე)

კვლევის პირველი ნაწილი ეთმობა ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობისა და XXI საუკუნეში ჩინეთის აღმასვლის კორელაციის გამოვლენას. ვიკვლევთ ჩინეთის ისტორიაში სხვადასხვა დინასტიური მმართველობების პერიოდების ძირითად ფილოსოფიურ და სოციო-პოლიტიკურ კონცეპტებს. აღვწერთ ძველი და თანამედროვე ჩინეთის მსოფლმხედველობითი მემკვიდრეობას. ვაანალიზებთ საერთაშორისო ურთიერთობების სხვადასხვა თეორიულ-მეთოდოლოგიური ჩარჩოს.

პირველი თავის პირველ ქვეთავში განვიხილავთ იმ კონცეფციებს, რომელიც დასჭირდა ჩინეთს ჩამოყალიბებულიყო მრავალეთნიკურ და ამავედროულად, მკაცრად ცენტრალიზებული მმართველობის მქონე ერ-სახელმწიფოდ. ამ ქვეთავში ასევე აღვწერთ ჩინური სახელმწიფოებრიობის სპეციფიკას, რომელიც უძველესი ჩინური რჩეული ფილოსოფიური ტექსტებიდან ამოდის. ამ მიზნით, ვაანალიზებთ ანტიკური ჩინური „ცისქვეშეთის“ კონცეფციას, რომელიც მრავალი საუკუნის განმავლობაში (ზოგიერთი მკვლევრის აზრით, დღემდეც კი) განსაზღვრავდა ჩინელი ერის კოლექტიურ განწყობას საერთაშორისო ურთიერთობებისადმი.

პირველი თავის მეორე ქვეთავში ვსაუბრობთ იმ ძირითად ასპექტებზე, რომლებიც ჩინეთს სხვა დანარჩენი ერი-სახელმწიფოებისგან განასხვავებენ. ამ მიზნით, განვიხილავთ „ცივილიზაციური სახელმწიფოს“ ცნებას და კონფუციანური ფილოსოფიის გავლენას ჩინეთის საგარეო პოლიტიკაზე. შევისწავლით ჩინურ რეგიონულ წესრიგს - „ცეფენგის სისტემა“-ს (სახარკო წესრიგი) და კონფუციანისტური დიქტომიის პრობლემას.

პირველი თავის მესამე ქვეთავში ვაანალიზებთ ჩინეთის აღმასვლას თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების სისტემაში, სამი თეორიულ-მეთოდოლოგიური მიდგომის გამოყენებით: ძალის გადაცემის, კომპლექსურობისა და ანტონიო გრამშის კულტურული ჰეგემონიის თეორიები.

თავი II. XXI საუკუნეში ჩინური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის განვითარების ტენდენციები

ქვეთავები:

2.1 საერთაშორისო ურთიერთობათა არადასავლური თეორიები

2.2 ჩინეთში საერთაშორისო ურთიერთობათა თეორიის შესწავლის სტადიები

2.3 საერთაშორისო ურთიერთობების ანალიზის ჩინური მიდგომები

მეორე თავში ვსაუბრობთ საერთაშორისო ურთიერთობათა არადასავლური თეორიების დამკვიდრების პერსპექტივებზე მსოფლიო აკადემიაში, რადგან თანამედროვე მეცნიერებაში გამოიკვეთა მოლოდინი, რომ საერთაშორისო ურთიერთობების დომინანტურ სკოლებს (რეალიზმი, ლიბერალიზმი, კონსტრუქტივიზმი) უახლოეს მომავალში ღია კონკურენციას საერთაშორისო ურთიერთობების ნაკლებად გავრცელებული სკოლები გაუწევენ.

მეორე თავის პირველ ქვეთავში შევისწავლით XX საუკუნის 90-იან წლებში საერთაშორისო ურთიერთობების ცნობილ ე.წ. მესამე დებატს. განვიხილავთ აღნიშნულ დებატში არადასავლური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის განვითარების ძირითად შტრიხებსა და პერსპექტივებს.

მეორე თავის მესამე ქვეთავში ვიკვლევთ 1978 წლიდან დღემდე ჩინური საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის განვითარების ტენდენციას. ამ მიზნით, ვახდენთ საერთაშორისო ურთიერთობების სამი თეორიის იდენტიფიცირებას, რომლებიც ჩინეთში ყველაზე მეტი პოპულარობითა სარგებლობდნენ.

მეორე თავის მესამე ქვეთავში განვიხილავთ საერთაშორისო ურთიერთობებში გამორჩეული ჩინელი მეცნიერების ექსკლუზიურ შრომებს. ამ თვალსაზრისით, ყურადღებას ვამახვილებთ ჩინეთში საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში

ყველაზე ავტორიტეტული „ცინხუას სკოლის“ მიერ წარმოდგენილ კვლევის შედეგებზე.

თავი III. ჩინეთ-ევროკავშირის ურთიერთობები

ქვეთავები:

3.1 ჩინეთ-ევროკავშირის თანამშრომლობა და კონკურენცია

3.2 ჩინეთ-ევროკავშირის მსოფლმხედველობითი სისტემები

მესამე თავში შედარებითი ანალიზის მეთოდით ვაკლენთ ჩინეთ-ევროკავშირის, როგორც ორი განსხვავებული საერთაშორისო სუბიექტის მსოფლმხედველობითი სისტემები. ვსწავლობთ ძირითადად სოციო-პოლიტიკურ განსხვავებებს. ვმსჯელობთ, თუ რატომ აღიქვამს ევროკავშირი ჩინეთს მის „გეოპოლიტიკურ საფრთხედ“, მაშინ როდესაც მულტილატერალიზმი ევროკავშირის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ღირებულებად სახელდება.

მესამე თავის პირველ ქვეთავში მიმოვიხილავთ ჩინეთ-ევროკავშირის ურთიერთობების ისტორიას. შევისწავლით მათი სტრატეგიული თანამშრომლობის ძირითად მახასიათებლებს. ყურადღებას ვამახვილებთ ჩინეთის „სარტყელი და გზის ინიციატივაზე“, ევროკავშირის „გლობალურ კარიბჭეზე“ და ჩინეთის ევროკავშირის წევრ და არაწევრ ქვეყნებთან (ევროპულ) ურთიერთობებზე.

მესამე თავის მეორე ქვეთავში აღვწერთ ჩინეთ-ევროკავშირის მსოფლმხედველობით სისტემებს. ვადარებთ იმ ფილოსოფიურ და სოციო-პოლიტიკური ასპექტებს, რაც მხარეებს ერთმანეთისგან ძირეულად განასხვავებენ. ამ კონტექსტში, ვაანალიზებთ ჩინეთის კომუნისტური პარტიის კონსტიტუციას, რომელიც შეიძლება მოაზრებულ იქნას ევროკავშირთან პოლიტიკის დაგეგმვის სახელმძღვანელოდ.

თავი IV. ნოოლოგია და ჩინელი ერის პოლიტიკური ფსიქოტიპი ქვეთავები:

4.1 ნოოლოგია: თეორიათა სისტემა საზოგადოების თვითორგანიზაციისა და მდგომარეობის ცვლის კანონების შესახებ

4.2 ფორმის მანია, ჩინეთი და ოპტიმალიზმის დოქტრინა

მეოთხე თავი ეთმობა ახალი მეცნიერული პარადიგმის - ნოოლოგიის წარმოდგენას. გადმოცემულია აღნიშნული თეორიის არსი, ძირითადი კონცეპტები და მიდგომები.

მეოთხე თავის პირველ ქვეთავში ვაანალიზებთ და აღვწერთ ნოოლოგიის თაობაზე არსებულ ბოლო მონოგრაფიას - „ნოოლოგია, თვითკმარი არსებობის ლოგიკა, საზოგადოების თვითორგანიზაციისა და ცვლის კანონები“ (2020). აღნიშნული თეორიის საფუძველზე ვავითარებთ ორიგინალურ სქემებს, დასკვნებსა და თეზისებს.

მეოთხე თავის მეორე ქვეთავში შევისწავლით და აღვწერთ ჩინელი ერის თვისებრივი ტიპის დამახასიათებელ ქცევის მოდუსებს და საერთაშორისო დონეზე მათი მოქმედების მოქმედების ლოგიკას. ამ ქვეთავში ასევე ვსაუბრობთ ნოოლოგიის შედეგით მიღწეულ მსოფლიო პოლიტიკური წესრიგის ოპტიმალურ (არსებულ საშუალებებს შორის ყველაზე საუკეთესო) მოწყობის ახალ გეგმაზე - „ოპტიმალიზმის დოქტრინა“. ვხსნით „დოქტრინის“ არსს და მის შედეგებზე დაყრდნობით, შევისწავლით ჩინეთის ოპტიმალურ ფუნქციას საერთაშორისო ურთიერთობებში.

დასკვნა

კვლევაში ისტორიულ-აღწერილობითი და ლიტერატურის ნარატიული ანალიზის მეთოდებით, შევეცადეთ დაგვედგინა ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და ამ იდენტობის ზეგავლენა ჩინეთის ხედვაზე საერთაშორისო

ურთიერთობის მიმართ. ასევე გაგვეანალიზებინა, თუ რა დონეზეა დამუშავებული მსოფლიო მეცნიერებაში ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის საკითხი.

ერთობ დიდი გამოწვევა იყო საკვლევი თემის მრავალკომპონენტურობა. ამ გარემოებამ მიგვაღებინა გადაწყვეტილება შეგვეჩია კვლევის იმგვარი სტრატეგია, რომელიც დაგვეხმარებოდა მთლიანობაში წარმოგვედგინა ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და ასეთი ქცევის მატარებლის დამოკიდებულებები საერთაშორისო პროცესებისადმი. ამრიგად, ლოგიკურად ჩავთვალეთ კვლევა-მოდება დაგვეწყოს სწორედ სიტყვა „ჩინეთი“-დან. დავრწმუნდით, რომ კატეგორია „ჩინეთი“ არამხოლოდ სიტყვა, არამედ ფილოსოფიურ კონცეფციათა ერთობლიობაა.

კვლევის შემდგომ ეტაპზე, მივედით იმ წერტილამდე, რომ შეგვესწავლა იმპერიული ჩინეთის პოლიტიკური-ფილოსოფიის ტექსტები და ტრაქტატები, რომელთა ზეგავლენით მოხდა ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის თეორიულ-კონცეპტუალური კონტურების განსაზღვრა. ამრიგად, განვიხილეთ ლეგისტური და კონფუციანური სკოლები. ჩვენ დავასკვნით, რომ:

- ლეგიზმის დამსახურებით ჩინეთში წინა პლანზე წამოიწია კანონის უზენაესობის, საზოგადოებრივი ფუნქცია-მოვალეობების დანაწილებისა და იმპერატორის, როგორც წესრიგზე ზედამხედველი ინსტიტუტის ფუნქციამ.
- ლეგიზმმა ფუძემდებლური როლი ითამაშა ჩინური ცენტრალიზებული და იერარქიული სახელმწიფო მართვის ჩამოყალიბებაზე.
- ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა ხარისხობრივად ახალ დონეზე გადავიდა ხანის იმპერიის დროს, როდესაც კონფუციანურმა სკოლამ ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა დააკავშირა ჰუმანიზმის, სამართლიანობის, სიქველის, ურთიერთდობისა და ეტიკეტის კატეგორიებთან.
- მანჯურთა ცინის დინასტიაში ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა გამდიდრდა უდროობის, მულტიეთნიკურობისა და ერთიანი ჩინური ცივილიზაციის იდეით.

- ლეგიზმმა და კონფუციანიზმმა საფუძველი ჩაუყარა ჩინური სახელმწიფო მართვის ხელოვნებას.

აღსანიშნავია, რომ ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობის ფილოსოფიურმა განსაზღვრებებმა გამოკვეთა ძველჩინური „ცისქვეშეთის“ კონცეფციის შესწავლის მიზანშეწონილობა. „ცისქვეშეთის“ არაერთგვაროვნების გამო, შევეცადეთ სხვადასხვა ისტორიული პერიოდიდან გაგვეანალიზებინა კონცეფციის ჩამოყალიბების წინაპირობები, განვითარების სტადიები და შინაარსობრივი ასპექტები. ამ საკითხის გარშემო მოძიებული მასალების შესწავლის საფუძველზე, მივედით იმ დასკვნამდე, რომ „ცისქვეშეთი“ შიდა და ამავედროულად, საერთაშორისო წესრიგია, რომელიც დატვირთულია ჩინური ფილოსოფიური სკოლების სხვადასხვა შეხედულებებით. ვფიქრობთ, „ცისქვეშეთი“ ლიბერალური საერთაშორისო წესრიგის ჩინურ ალტერნატივას წარმოადგენს.

კვლევის შემდგომ ეტაპზე გაგვიჩნდა ინტერესი საერთაშორისო ურთიერთობებში ჩინეთის აღმასვლის იმ ნიუანსების შესწავლის მიმართ, რომლებიც სავარაუდოდ მნიშვნელოვან გავლენას მოახდენენ საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემის სტრუქტურაზე. ამრიგად, სამი კრიტიკული თეორიის („ძალის გადაცემის,“ „კომპლექსურობისა“ და „კულტურული ჰეგემონიის“) განხილვის შედეგად გვაქვს საფუძველი დავასკვნათ, რომ:

- ხანგრძლივი ჰეგემონიის დამყარების ყველაზე ეფექტურ გზას წარმოადგენს ერის კულტურული მოდელის გავრცელება საერთაშორისო დონეზე; კულტურის გავრცელება ეფექტურია მხოლოდ მაშინ, თუ მის ლეგიტიმაციას საერთაშორისო სამოქალაქო საზოგადოება მოახდენს (კულტურული ჰეგემონიის თეორია).
- ჩინეთი უკვე „დიდი ქვეყნების“ კლასშია. ის ღიად გამოხატავს უკმაყოფილებას არსებული ჰეგემონური (ლიბერალური) მოდელის მიმართ. ამ ეტაპზე,

შესაძლებელია, რომ ჩინეთის უკმაყოფილებამ (რუსეთთან ერთად) არსებული ჰეგემონიური მოდელის მიმართ დააჩქაროს ჰეგემონიური ტრანზიციის პროცესი (ძალის გადაცემის თეორია).

- საერთაშორისო ურთიერთობებში ჩინეთის აღმასვლა/დაწინაურება დამოკიდებულია საერთაშორისო სისტემის კომპლექსური სტრუქტურის მაკრო და მიკრო ელემენტების ურთიერთკავშირზე. სისტემის მიკრო დონეზე მომხდარმა ცვლილებამაც კი, შესაძლოა გავლენა მოახდინოს ჩინეთის აღმასვლის წარმატებაზე ან წარუმატებლობაზე (კომპლექსურობის თეორია).

საერთაშორისო წესრიგის რა ალტერნატივის შემოთავაზება შეუძლია ჩინეთს?

შევეცადეთ ამ კითხვაზე პასუხი რამდენიმე ნაწილად დაგვეყო. პირველ რიგში, გამოვიკვლიეთ, ზოგადად, რამდენად ფლობს საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინა იმ თეორიულ რესურსს, რათა წარმოადგინოს ლიბერალურ საერთაშორისო წესრიგზე უკეთესი მოდელი. ამ მიზნით, შევისწავლეთ XX საუკუნის 90-იანი წლების „მესამე მეცნიერული დებატი,“ რომლის მიზანი იყო საერთაშორისო ურთიერთობის დომინანტური თეორიების ინტელექტუალური ჰეგემონიის დაძლევა. აღნიშნულ „დებატს“ იმდენად მაღალი სულისკვეთება ჰქონდა, რომ დღევანდებლობაში ხელი შეუწყო საერთაშორისო ურთიერთობების ენდემური თეორიების განვითარების მიმართულებით სამეცნიერო პროექტების განხორციელებას. ამ თვალსაზრისით, ხაზს გავუსვამდით პროფესორ ამიტავ აჩარიას „გლობალური საერთაშორისო ურთიერთობების“ კონცეფციას, რამაც კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა, რომ საერთაშორისო ურთიერთობების დომინანტური თეორიების დაძლევა, სავსებით რეალური და პერსპექტიული საქმეა.

რაც შეეხება ჩინეთში საერთაშორისო ურთიერთობების განვითარების „სამი სტადიის“ პროცესის ანალიზს, ჩვენთვის გასაკვირი არ აღმოჩნდა, რომ „პირველ სტადიაში“ დომინანტური იყო მარქსიზმ-ლენინიზმ-მაოიზმი, ხოლო „მეორე სტადიის“ პერიოდში ჩინეთში საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინისადმი

მიდგომები ერთობ შეიცვალა. შედეგად, ჩინეთში დასავლური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიების აქტიური შემოდინება დაიწყო, სადაც დიდი პოპულარობით რეალიზმის სკოლა გამოირჩეოდა. კვლევის მიზნისა და ამოცანებიდან გამომდინარე, ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესო იყო „მესამე სტადია,“ რადროსაც უკვე მკაფიოდ გამოიკვეთა საერთაშორისო ურთიერთობების ჩინური თეორიის შექმნის პირველი შტრიხები. აღსანიშნავია, რომ ამ სტადიის პერიოდში განხორციელდა სხვადასხვა შინაარსის სამეცნიერო პროექტი, ძველჩინური ცოდნის რეაქტუალიზაციის მიზნით. „მესამე სტადიის“ შესწავლისას გამოვლინდა, რომ ჩინეთში საერთაშორისო ურთიერთობების ჩინური თეორიის განვითარების მიმართულებით მნიშვნელოვანი პროგრესი აჩვენა „ცინხუას სკოლამ,“ რომელსაც დღემდე ხელმძღვანელობს პროფესორი იან შუტონი. „ცინხუას სკოლის“ სამეცნიერო პროექტებმა, შთაგვაგონა, რათა შეგვექმნა საერთაშორისო ურთიერთობების ანალიზის ძველჩინური მიდგომების სქემა.

ძველჩინური ცოდნის რეაქტუალუზაციის კუთხით ასევე ხაზგასასმელია ჟაო ტინგიანის, შუ ჯილინისა და ელ ეიჩ ემ ლინგის თეზისები ლიბერალური საერთაშორისო წესრიგის ალტერნატიული მოდელების ძიების თაობაზე. მიგვაჩნია, რომ მათ მიერ გაწეული შრომა ერთხმად პასუხობს მსოფლიო აკადემიაში ძლიერი არადასავლური საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის საჭიროების გამოძახილს. არ გამოვრიცხავთ, რომ ამ ავტორთა იდეებმა მომავალში გარკვეული წვლილი შეიტანონ ასეთი თეორიის ჩამოყალიბების პროცესში.

საკვლევი თემატიკის დამუშავებისას საჭიროდ ჩავთვალეთ მსოფლმხედველობათა განსხვავებების კონკრეტულ მაგალითებზეც გვესაუბრა. შესაბამისად, ჩინეთ-ევროკავშირის ურთიერთობების შემთხვევაზე, თეორიულ და პრაქტიკულ დონეზე, გამოვავლინეთ მათი მსოფლმხედველობითი პოზიციები. ამ მიზნით, გავაანალიზეთ ჩინეთ-ევროკავშირის კონკურენციის მიზეზები, საგარეო პოლიტიკის მთავარი პრინციპები, ჩინეთისა და ევროკავშირის ცალკეულ ქვეყნებთან

არსებული ურთიერთობები. ამ პროცესის აღწერისას, დავრწმუნდით, რომ ამ ეტაპზე, ჩინეთ-ევროკავშირის შორის სამომავლო ურთიერთობების ნორმალიზება ნაკლებად შესაძლებელია. მიზეზი - მათ შორის განსხვავებულ მსოფლმხედველობით წარმოდგენებშია.

დისერტაციის სამი თავის ფარგლებში წარმოდგენილი ინფორმაცია არ აღმოჩნდა საკმარისი საკვლევი ჰიპოთეზების სრულად დადასტურებისთვის. დაგვრჩა განცდა, რომ საკითხი დამატებით მტკიცებულებების მოძიებას საჭიროებდა. ამ მიზნით, გადავწყვიტეთ იმ თეორიული ალტერნატივების მოძიება, რომელიც დაგვეხმარებოდა საკვლევი ჰიპოთეზის დადასტურებაში. ამრიგად, შევისწავლეთ საერთაშორისო ურთიერთობების ქართული კრიტიკული თეორია - ნოოლოგია.

ნაშრომის ბოლო ნაწილში, სწორედ ნოოლოგიის კონცეპტუალური საფუძვლების, ავტორისეული დასაბუთებული და არგუმენტირებული თეზისების წარმოჩინების შემდგომ, დავრწმუნდით, რომ ჩინური სახელმწიფოებრივი იდენტობა და ამ იდენტობით განსაზღვრული ხედვა საერთაშორისო ურთიერთობებისადმი ჩინური საზოგადოების ფიქსირებული ფსიქიკური მახასიათებლების პირდაპირი რეალიზაციის შედეგია, რისი იდენტიფიცირება მხოლოდ საერთაშორისო ურთიერთობების არადასავლური კრიტიკული თეორიის ფარგლებში გახდა შესაძლებელი.

ინფორმაცია ნაშრომის აპრობაციის შესახებ

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საგამოცდო კომისიაში, დაცულ იქნა სამი კოლოქვიუმი და ერთი თემატური სემინარი.

სამი კოლოქვიუმი (თითოეული არის სადისერტაციო ნაშრომის ნაწილი)

1. კოლოქვიუმი №1 - „გეოპოლიტიკური სივრცეების შექმნის პროცესი და „სარტყელი და გზა“;
2. კოლოქვიუმი №2 - “ერთი სარტყელი - ერთი გზის“ სტრატეგიული ჰორიზონტის გაფართოება და ურთიერთობები ევროკავშირის ქვეყნებთან“;
3. კოლოქვიუმი №3 - „ჩინური მახასიათებლების საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის განვითარების პერსპექტივები“

თემატური სემინარი (ემდგნება დარგის/ქვედარგის აქტუალურ საკითხს და არ წარმოადგენს სადისერტაციო თემის ნაწილს)

„Geopolitical significance of Eastern Europe for Chinese foreign policy: Belt and Road initiative and 16+1 cooperation format“ (ჩინური საგარეო პოლიტიკისთვის აღმოსავლეთ ევროპის გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა: სარტყელი და გზა და 16+1 თანამშრომლობის ფორმატი)

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში:

1. ანტონიო გრამში: საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიის ძიებაში. რეფერირებადი საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი, „პოლიტო/LOGOS“ № 3 გამოცემა, 2021 წ.
2. Ancient Thought and its Relevance to Modernity (ანტიკური აზროვნება და მისი რელევანტობა თანამედროვეობაში). რეფერირებადი სამეცნიერო ჟურნალი, „Foundations and Trends in Research“, Copenhagen, Denmark, 2022 წ.

საერთაშორისო კონფერენციები:

1. Geopolitical significance of Eastern Europe for China, 9th International Scientific Conference, Caucasus International University, 12-13 ივნისი, 2022 წ.

2. The Problem of European Strategic Autonomy: Decoding Irremovable Obstacles of Unanimity and Cyclic Logic of Development, 8th International Multidisciplinary Conference on Economics, Business, Engineering and Social Sciences, 18-19 December, 2021 ¶.
3. Geopolitical Aspects of the Initiative One Belt, One Road (“BRI”), International Conference, Georgian Technical University, 18-19 December, 2018 ¶.

Caucasus International University

Faculty of Social Sciences

Doctoral Educational Program in Political Sciences

Right of Authorship

Ivliane Dzneladze

“Chinese State Identity and its Place in the International System”

The synopsis of the dissertation is submitted for the Doctor of Political Sciences
degree

Tbilisi, 0141, Georgia

2023

Research Supervisor:

Maia Kapanadze – Doctor of Historical Sciences, Associate Professor at the Caucasus International University.

Official Reviewers:

1. **Tamar Kiknadze** - Doctor of Political Sciences, Professor at the Georgian Technical University.
2. **Nana Gelashvi** – Doctor of Historical Sciences, Professor at the Ivane Javakhishvili State University.

The thesis is defended on July 14, 2023, at 15:00, with the Dissertation Board of the Caucasus International University Faculty of Social Sciences.

Address: 0141, Chargali Str., CIU, Building 1, Room 305.

The full version of the dissertation is available at the library of the Caucasus International University.

Secretary of the Dissertation Board

Petre Mamradze - Associate Professor of the Caucasus International University

Annotation

In the dissertation – “**The Chinese state identity and its place in the international system**” - the defining characteristics of the national identity of the Chinese nation are explored, arguing that it directly affects the formation of the Chinese worldview in international relations. In order to discuss China at a qualitatively new level, the paper examines the hidden correlations between Chinese state identity and Chinese history and political philosophy.

The **first part** studies the interrelationship between the Chinese state identity and China's rise in the XXI century, exploring the basic philosophical and socio-political concepts of various dynastic periods of Chinese history. It moreover describes the philosophical heritage of ancient Chinese thought. This part also presents various theoretical and methodological frameworks of international relations related to China's rise.

We talk about the prospects of establishing non-western theories of international relations. In the modern academia, the expectation has risen that the dominant schools of thoughts in the international relation will soon be challenged and non-western theories of the international relations.

We comparatively analyse China and the EU, as of two international actors with different ideological systems of worldview. In this part, the main differences hindering the development of China-EU relations are identified. We also explain why the EU perceives China as a "geopolitical threat", while at the same time declaring multilateralism as one of its most important values.

The last part is devoted to the study and analyzing China through a new scientific paradigm – „Noology,“ which is the continuation of the work of prominent Georgian scientist Dimitri Uznadze’s „Theory of Attitude and Set.”
